

Hvilke boliger har førstehjemkjøperen råd til?

Utviklingen over tid: 2003 – 2024

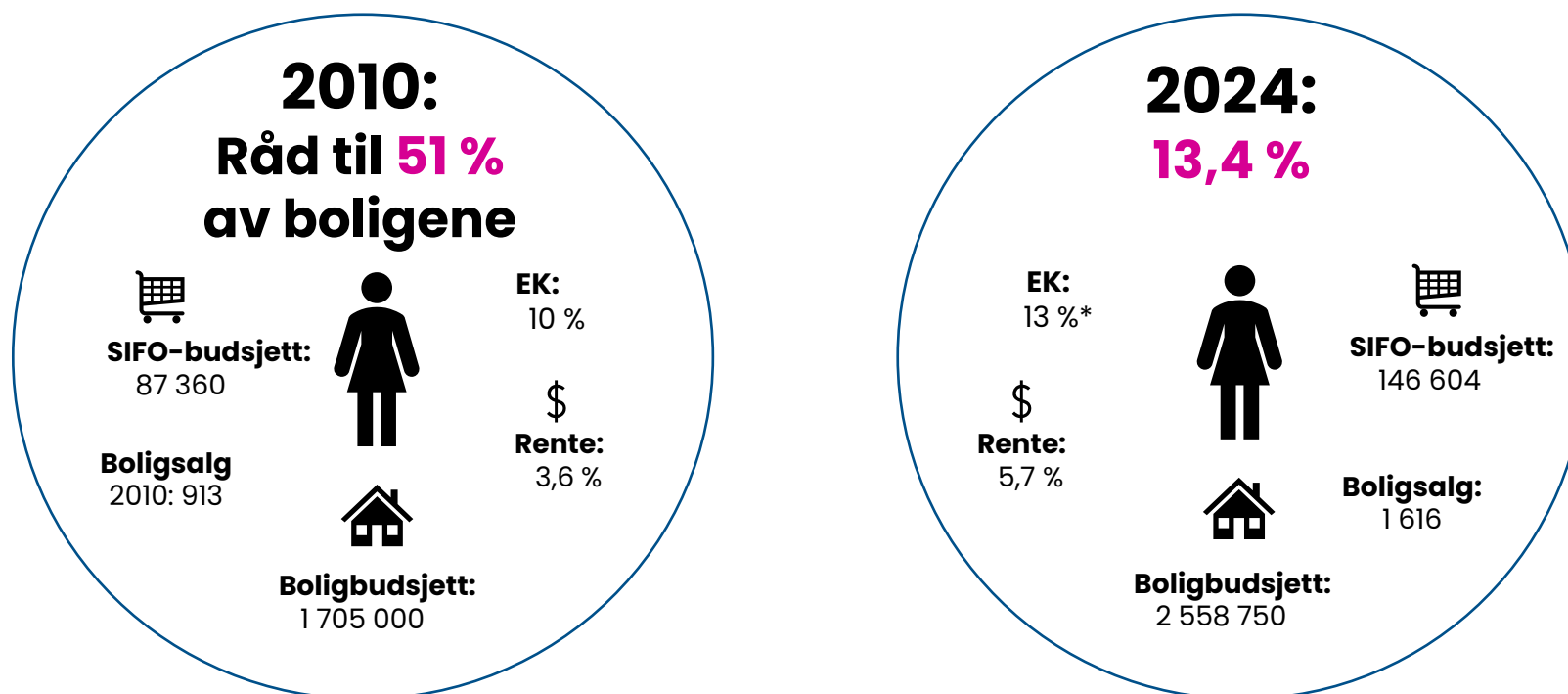
Resultater for: Fredrikstad

Førstehjemindeksen

- SØA har på vegne av NBBL analysert i underkant av en million boligsalg i 51 kommuner i perioden 2003 – 2024 og beregnet kjøpekraften for typiske førstehjemkjøpere, kalt førstehjemindeksen.
- Førstehjemindeksen viser andelen av omsatte boliger en typisk førstehjemkjøper ville ha råd til i sin region.
- Indeksen er basert på kunnskap om førstehjemkjøpere i regionene og faktorer som; inntekt, rente, boliglånsregler, praksis for rentepåslag og avdragsfrihet, og utgifter til øvrig gjeld og kostnader.

Resultater Fredrikstad: Den typiske single førstehjemkjøperen i 2010 og 2024

[3] **Kilder:** Mikrodata for boligsalg fra Eiendomsverdi AS. Øvrige tall fra SSB, Norges Bank, SIFO og Finanstilsynet.
*Pga. fleksibilitetskvoten er egenkapitalen i gjennomsnitt noe mindre enn utlånsforskriftens krav på 15 prosent.

Resultater Fredrikstad

Andelen boliger en typisk førstehjemkjøper har råd til, har falt fra 51 % i 2010 til 13,4 % i 2024. Fra 2023 til 2024 var det en liten økning, fra 11,8 % til 13,4 %. Økningen det siste året kan tilskrives høyere disponibel inntekt, og dempes av økte renter og boligpriser. Renten har blitt så høy at den typiske førstehjemkjøpers boligbudsjett i 2024 var begrenset av kravet til betjeningsevne. Kjøpekraften i boligmarkedet for typiske førstehjemkjøpere er særlig påvirket av endringer i:

➤ **Boligpriser og rente***

Median boligpris økte med 2,5 % i Fredrikstad fra 2023 til 2024. Gjennomsnittlig utlånsrente for nye nedbetalingslån med pant i bolig økte fra en bunn på 1,8 % i 2021 til 4,9 % i 2023 og 5,7 % i 2024.

➤ **Inntekt og levekostnader**

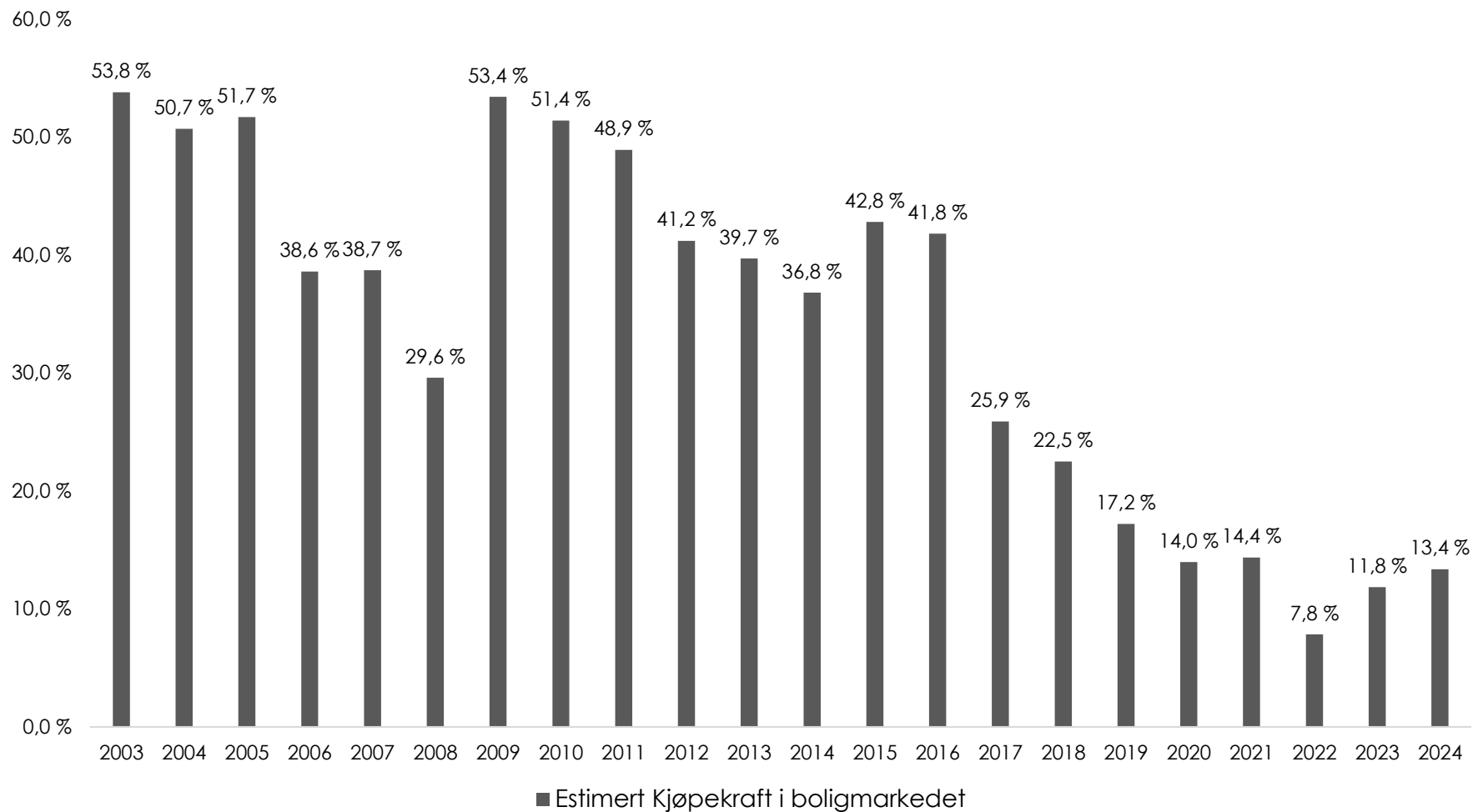
Disponibel inntekt for den typiske førstehjemkjøper økte med 5,3 % i 2024, mens konsumprisene økte med 3,1 %.

➤ **Boliglånsreglene****

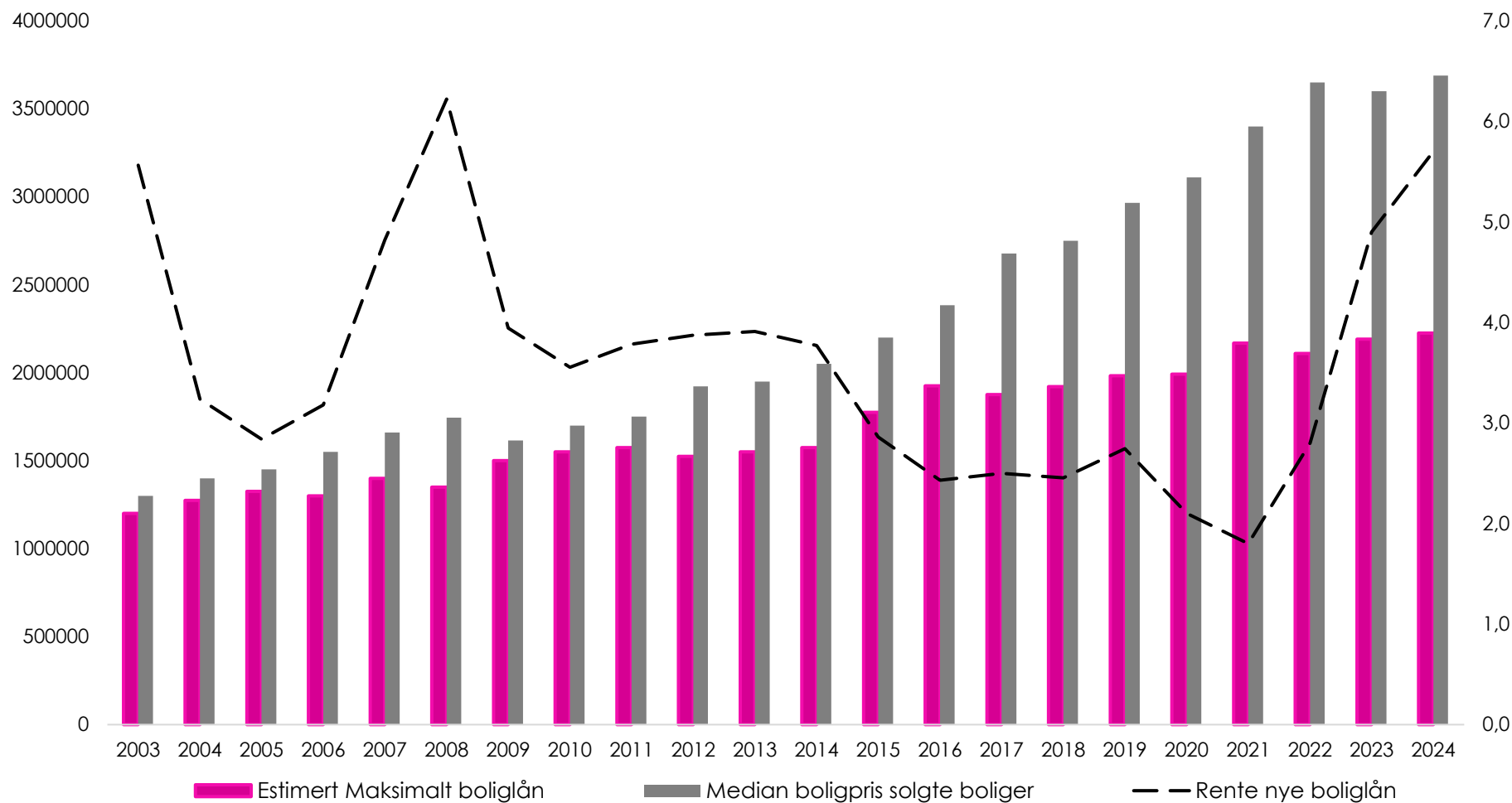
Fra og med 1. januar 2021 ble den tidligere boliglånsforskriften og den tidligere forbrukslånsforskriften slått sammen i en felles utlånsforskrift. Utlånsforskriften krever at låntaker skal tåle en renteøkning på 3 prosentpoeng men slik at finansforetaket uansett skal legge til grunn en rente på minst 7 prosent (betjeningsevne), total gjeld skal ikke overstige fem ganger brutto årsinntekt (gjeldsgrad) og boliglånet skal ikke overstige 85% av boligens verdi (belåningsgrad). Finansforetakene kan hvert kvartal innvilge en andel lån som ikke oppfyller ett eller flere av kravene (fleksibilitetskvote). Kvoten er på 10%, med unntak for Oslo hvor den er 8%.

[4] * Se slide 11 for definisjoner ** I 2020 ble fleksibilitetskvoten midlertidig økt til 20 %. Flere nye boliglån gikk da utover kravene til gjeldsgrad og belåningsgrad. 1. januar 2023 kom det en lettelse i kravet til betjeningsevne, ved at rentepåslaget ble justert ned fra 5 til 3 prosentpoeng, men slik at renten er minst 7 prosent. Egenkapitalkravet ble endret fra 85 % til 90 % 1. januar 2025

Figur 1: Boligkjøpekraft førstegangskjøpere Fredrikstad

Figur 2: Maksimalt boliglån, rente og boligpris Fredrikstad

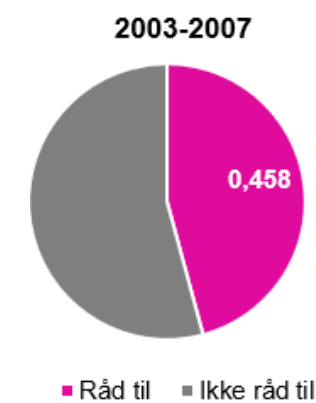
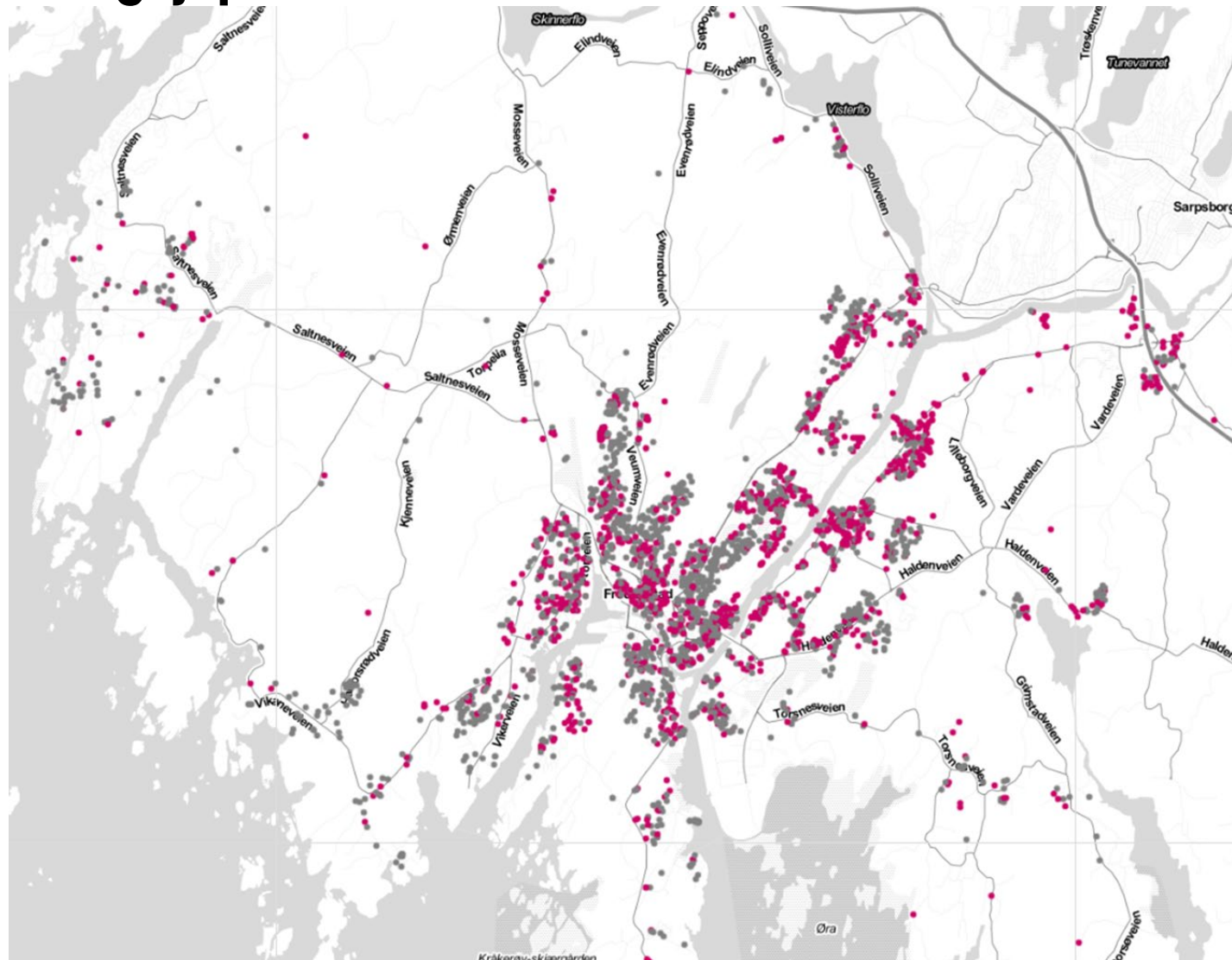

Tabell 1: Maksimalt boliglån og estimert kjøpekraft Fredrikstad

År	Estimert Maksimalt boliglån	Median boligpris solgte boliger	Rente nye boliglån	Maksimal boligpris	Estimert Kjøpekraft i boligmarkedet
2003	1200000	1300000	5,6	1320000	53,8 %
2004	1275000	1400000	3,2	1402500	50,7 %
2005	1325000	1450000	2,8	1457500	51,7 %
2006	1300000	1550000	3,2	1430000	38,6 %
2007	1400000	1660000	4,8	1540000	38,7 %
2008	1350000	1745000	6,2	1485000	29,6 %
2009	1500000	1615000	3,9	1650000	53,4 %
2010	1550000	1700000	3,6	1705000	51,4 %
2011	1575000	1750000	3,8	1732500	48,9 %
2012	1525000	1922500	3,9	1753750	41,2 %
2013	1550000	1950000	3,9	1782500	39,7 %
2014	1575000	2050000	3,8	1811250	36,8 %
2015	1775000	2200000	2,9	2041250	42,8 %
2016	1925000	2383668	2,4	2213750	41,8 %
2017	1875000	2677500	2,5	2156250	25,9 %
2018	1920352	2750000	2,5	2208405	22,5 %
2019	1983041	2965000	2,7	2280497	17,2 %
2020	1991202	3110049,5	2,1	2289882	14,0 %
2021	2168050	3400000	1,8	2493257	14,4 %
2022	2110000	3650000	2,8	2426500	7,8 %
2023	2190000	3600000	4,9	2518500	11,8 %
2024	2225000	3689000	5,7	2558750	13,4 %

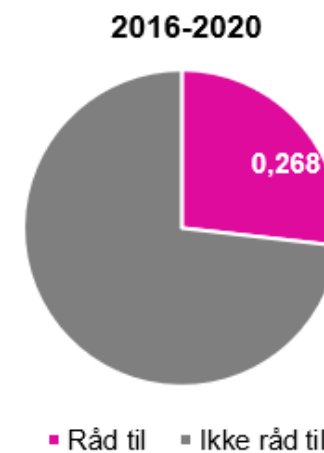
Førstehjemkjøper

Boligkjøpekraft Fredrikstad – Resultater 2003–2007

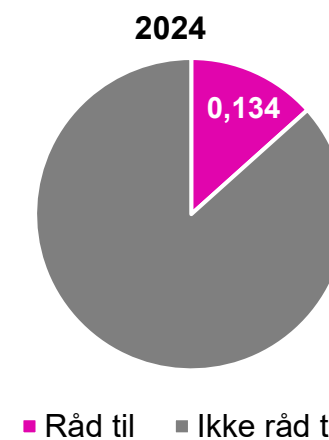
Førstehjemkjøper

Boligkjøpekraft Fredrikstad – Resultater 2016–2020

Førstehjemkjøper

Boligkjøpekraft Fredrikstad – Resultater 2024

Analysen beregner en kjøpekraftsindeks i boligmarkedet for typiske single førstehjemkjøpere i 51 norske kommuner over tid, der endringer i bankenes utlånspraksis hensyntas. Boligkjøpekraften sammenlignes med boliger som er solgt i kommunen år for år. Samfunnsøkonomisk analyse AS overtok oppdatering av Førstehjemindeksen for data fra og med 2021. Tidligere ble analysen gjort av NMBU.

Metoden består av to trinn:

1. Kjøpekraften beregnes for typiske førstehjemkjøpere i ulike regioner i en aktuarisk modell (maksimalt boliglån fra bankene)

Boliglånsregler og generell bankpraksis tilknyttet (1) gjeldsgrad (samlet gjeld skal ikke overstige fem ganger årsinntekt), (2) belåningsgrad (lånet skal ikke overstige 85 prosent av boligens verdi) og (3) betjeningsevne (finansforetaket skal ikke yte lån dersom kunden ikke vil ha tilstrekkelige midler til å dekke normale utgifter til livsopphold ved en renteøkning på 3 prosentpoeng, men slik at finansforetaket uansett skal legge til grunn en rente på minst 7 prosent) er avgjørende for maksimalt tilbudt boliglån og dermed kjøpekraften i boligmarkedet. En av disse betingelsene vil binde først basert på en aktuarisk tilnærming.

Registerdata for faktiske kjøp gjort av førstehjemkjøpere gir kunnskap om alders- og inntektsfordelingen blant førstehjemkjøpere i hver region. Typiske potensielle førstehjemkjøperes disponible inntekt, øvrige bokostnader og forbruk (SIFO), renter, studiegjeld, boligpriser og boliglånsregler vil være utslagsgivende for boliglånets øvre grense; maksimalt boliglån. Variasjoner i utlånspraksis fanges opp via ulike praksis for lånets varighet, avdragsfrihet og ulike krav til å tåle rentepåslag fra år til år, i tillegg til boliglånsregler. Det tas ikke hensyn til regionale forskjeller i forbruksutgifter.

Inntektstallene som benyttes er årlige inntektsdata per toårige aldersgruppe mellom 20–41 år fratrukket netto betalt skatt etter rentefradrag og andre fradrag. Typisk ekskluderes yngre aldersgrupper i byene med høy studentandel. Bruttoinntekten for en typisk singel førstehjemkjøper beregnes ved å vekte inntekten til hver toårskohort med andelen denne aldersgruppen utgjør over tid (mellom 2010–2019) blant faktiske førstehjemkjøpere i hhv.: (1) De største byene; (2) et utvalg kommuner på Østlandet; (3) Øvrige tettsteder og byer.

Metoden med aldersvektede inntektstall etter typisk førstehjemkjøp muliggjør en viss regional tilpassing av typiske førstehjemkjøperens inntekt, selv om aggregeringen gir et mindre nyansert bilde enn en bredere fordelingsanalyse. Eksempelvis er førstehjemkjøpere i Øvrige tettsteder i gjennomsnitt yngre enn i de største byene, og inntekten til de yngre vil da få høyere vekt. Det siste året justerer vi inntekten i henhold til SSBs siste anslag på lønnsvekst.

2. Match av beregnet boligkjøpekraft med transaksjonspriser

Basert på totalprisene ved boligtransaksjoner i regionen beregnes hvor mange boliger typiske førstehjemkjøpere har råd til år for år og hvor i regionen boligene ligger. De antas å betale rundt minimumskravet til egenkapital i figur 1. Dette er en ganske sterk forutsetning, og for mange er kravet til egenkapital et hinder fra boligkjøp. Derfor oppgis også resultater for maksimalt boliglån (figur 2 og tabell 1) sett opp mot median boligpris, hvor en eventuell differanse må finansieres med egenkapital samtidig som kravet til belåningsgrad ivaretas. Noen vil også få unntak fra boliglånsreglene, og denne andelen varierer etter år og region.

Ansvarlig ved SØA:

Andreas Benedictow

Kontakt: andreas.benedictow@samfunnsokonomisk-analyse.no